

Undertrykkelsen gemmer sig i samfundets systemer



Kampen mod patriarkatet har i højere og højere grad været på dagsordenen de seneste år. I sin nye bog gør Birgitte Baadegaard op med de mere skjulte dele af undertrykkelsen.



Trine Rytter Andersen 24.10.2022

BØGER // ANMELDELSE – Birgitte Baadegaards nye bog undersøger de usynlige og undertrykkende strukturer og mekanismer, som har bidraget til at fastholde kvinder i mindreværdighed og afhængighed gennem århundreder. Bag ønsket om ægte ligestilling ligger drømmen om et samfund, hvor ingen udnytter andre: Et samfund, hvor ligestilling er en gave og rettighed, som gives til os alle lige fra fødslen.

Ligestilling er ikke det samme som ens

Forfatter: Birgitte Baadegaard

Forlag: Content Publishing. 330 sider. Er udkommet.

I 2019 udkom Birgitte Baadegaards bog *Manifest for kvinder*, hvori hun **med stor analytisk kraft, omsorg og psykologisk viden** satte sig for at forklare, hvorfor flere og flere kvinder i nutiden mærker, at de rammer, vi forventes at indordne os indenfor i samfundet, ofte føles som snærende bånd omkring kvindekroppen.

Mange oplever stor ambivalens og dalende selvværd i takt med, at udfordringerne i vores hverdag på flere planer synes meningsløse og kravene mere uigennemskuelige. Systemet tvinger os ind i en kronisk stresstilstand, der ligner skyggeboksning mod "noget", som vi mærker, men som vi ofte ikke kan se og derfor ikke kan beskrive og forsvare os imod.

I *Lige er ikke det samme som ens* trænger Baadegaard dybere ind i dette ”noget” for at påvise, hvordan kønsbias findes på alle niveauer i samfundet. Bogen er ikke blot en rig kilde til at forstå den bagvedliggende struktur og dens historiske udspring af patriarkalske, religiøse, videnskabelige og imperialistiske ideologier.

Hvert kapitel tilvejebringer nyttig viden og for mange sikkert helt nye perspektiver

Baadegaard forklarer også, hvorledes de strukturelle rammer, i vores egen kristne patriarkalske kultur i generationer er blevet justeret, så de bedst tjener bevarelsen af det, hun kalder det lineære paradigme: en hierarkisk del-og-hersk-ideologi.

En struktur, som i den senmoderne transnationale kapitalistiske og digitale verden har forvandlet sig til en allestedsnærværende og stadig mere abstrakt kraft, der trækker i os fra alle verdenshjørner. En struktur, der som et matrix har bemægtiget sig vores sind og kroppe for at udnytte vores energi, intelligens, fysik, omsorg, kærlighed og visdom mest effektivt – og til den laveste pris.

Bagvedliggende mekanismer

I sin nye bog afdækker Baadegaard de bagvedliggende mønstre for de mange, der fortsat har svært ved at få øje på dem. Hvor *Manifest for kvinder* var skrevet til og for kvinder, er Baadegaards nye bog et lettilgængeligt, ligefremt og opbyggeligt opslagsværk for alle køn. Bogen er opdelt i små tematiske kapitler, der i alfabetisk orden beskriver det pågældende emne, fx arkitektur, børn og barsel, computerens historie, ensretning af kønnene, fugleforskning, globale arbejdsmarkedstrends, hjerter, smerte, vold, underlivet og økologi.

Hvert kapitel tilvejebringer nyttig viden og for mange sikkert helt nye perspektiver. Et af kapitlerne forklarer fx, hvordan det først var, da der kom kvinder ind i vidensfeltet om fugleforskning, at man opdagede, at hunfugle – og ikke kun hannerne – også synger. Et tydeligt eksempel på, at det, vi tænker om noget, bestemmer, hvad vi ser.

Kvindes smerter overhøres i højere grad end mænds

Hvert tema er forsynet med en række råd og vejledninger, der opfordrer læserne til at forholde sig proaktivt til, hvordan de i fremtiden kan bidrage til integration af specifik viden om et givet tema i forskellige sammenhænge. Her er det i særlig grad nyttigt, at disse råd er opdelt i afsnit, der adresserer de strukturelle, institutionelle, relationelle og individuelle planer, hvorpå strukturerne manifesterer sig.

Alt dette er med til at anskueliggøre, hvordan systemerne gennem århundreder er “masseret” ind i alle mennesker og i alle samfundets lag og institutioner – og det peger også på, hvordan de muterer og forskydes i takt med, at samfundsudviklingen tvinger dem til at ændre form for at opretholde magten.

De negligerede kvinder

Nogle af de ting, som bogen løfter sløret for, er den såkaldte ”Default Male” som prototype og model for en lang række ting og forhold i samfundet: fx er arbejdsmarkedet fortsat i høj grad indrettet, så det tjener mandens interesser markant mere end kvindens.

Det tydeliggøres også, hvordan industrielt design tilgodeser mænd frem for kvinder, og hvordan medicinalindustrien har tradition for at forske i mænd på bekostning af kvinder. Kvinders smerter overhøres i højere grad end mænds, ligesom kvinders behov for hjælp eller lindring negligeres oftere end mænds.

Kvindens omsorgstalent anses i den lineære struktur som en naturressource, samfundet kan høste uden at kere sig om transaktionernes medmenneskelige bæredygtighed. Det er grunden til, at mennesker i omsorgsfunktioner ofte betragtes som mindreværdige. Det er også grunden til, at vi accepterer, at denne form for “blød” arbejdskraft ikke bliver belønnet efter fortjeneste, men efter en målestok, der udelukkende betragter deres arbejde som en nødvendig funktion i bunden af et system, der i tiltagende grad belønner mennesker, der bruger deres hjerner – højt oppe i magthierarkierne.



Birgitte Baadegaard har de seneste 25 år arbejdet for at afdække samfundets usynlige mekanismer kønnene imellem. Foto: Content Publishing

Birgitte Baadegaard tager fat om nældernes rødder og kalder tingene ved deres rette navne. Patriarkatet lever i bedste velgående i lille – og i egne øjne ellers så ligestillede – Dannevang. Men problemet er, at mange af de historiske undertrykkelsesstrukturer, som fx kolonialisme, slaveri, religion og racisme, er blevet erstattet af nye systemer, som under overfladen fortsat betjener sig af de samme undertrykkende metoder. Djævelen ligger som bekendt i detaljen, og Baadegaard ser tingene efter i sømmene og afslører, hvorledes kønsbias findes over alt.

Kvinder er ikke i samme grad som mænd tilbøjelige til at fokusere på afkast og løn alene

Kvinder lider i meget højere grad end mænd af autoimmune sygdomme, stress og komplekst PTSD. Det er ikke, ”fordi de er kvinder”, men fordi de i det patriarkalske lineære system ikke kan få lov til at være kvinder på ligeværdige præmisser, og fordi de ikke bliver set som hele mennesker.

Århundreders kollektive foragt for ”det kvindelige”: Sårbarheden, sensitiviteten, ømheden, sanseligheden osv. har sat sine dybe spor i kvindesindene, og kvindekroppene er begyndt at vise tegn på alvorlig overbelastning. I det lys kan det synes indlysende, at kvinder bliver tiltagende vanvittige og ængstelige, når de presses af ”usynlige” strukturer til at underkaste sig og give afkald på deres egenart og styrke.

Patriarkatets skamfering

Det er nærmest en karikatur, men kvinder har gennem århundreder måttet give magten til umodne patriarkalske og krigeriske mænd, der i Guds misbrugte navn har brugt deres mod og intelligens på at udkæmpe magtkampe, lave våben og sende deres sønner i krig. Se blot på situationen lige nu i Ukraine – den patriarkalske despots tid er ikke slut, og den ubehagelige sandhed er, at alle bliver vanvittige af dette giftige system.

Alle nutidens gale mænd er produkter af den samme undertrykkende og voldelige struktur. Patriarkatet er en magt- og underkastelseskultur, og derfor skamferer det også sine egne mænd. Kappesportslogikken i det lineære system betjener sig af ideen om magt-over-andre i stedet for magt-sammen-med-andre.

Kvinder danner nye fællesskaber og interesserer sig for, hvordan man samskaber og passer på hinanden og naturen

Når målet er at få magt over andre for at tage noget fra dem til den absolut laveste pris, må strukturerne hele tiden indhegne, stække og begrænse visse mennesker. Det rammer særligt kvinder, fordi de i kraft af deres i patriarkatet foragtede køn fra fødslen er mindreværdige. I del-og-hersk-kulturen udnyttes de mindreværdige af de mereværdige.

Det samme gælder naturen, som jo i kulturel forstand også er en kvinde: Moder Jord. Foragten for det feminine berettiger grov udnyttelse af kvinders og naturens ressourcer. Det er værd at huske på i disse klimakatastrofiske tider, hvor Moder Jord taler med meget store bogstaver om den overlast, hendes gennemhullede slavekrop har lidt gennem industrialiseringens rovdrift.



I sin nye bog sætter Baadegaard spot på de skjulte strukturer i understrykkelsen. Foto: Content Publishing

Jeg vil slutte denne anmeldelse med at fremhæve et interessant faktum, som Baadegaard nævner: nemlig, at kvinder i meget høj grad motiveres af ”mening” og ”værdier”. Kvinder er ikke i samme grad som mænd tilbøjelige til at fokusere på afkast og løn alene. Måske derfor ser vi flere og flere kvinder trække sig væk fra arbejdsmarkedet og give sig i kast med at lede efter nye, mere holistisk orienterede stier at betrede. Kvinder danner nye fællesskaber og interesserer sig for, hvordan man samskaber og passer på hinanden og naturen, væk fra de usynlige og undertrykkende strukturer.

Når du først har fået øje på dem – de usynlige strukturer – er det svært at se en vej tilbage. Du må vågne op og bevæge dig frem, på en ny måde og i en ny retning. På den facon er Baadegaards lille pink bogsag faktisk intet mindre end revolutionær. Læs bogen, tænk over den, og tal med dine kære, dine venner og kolleger om den. *Lige er ikke det samme som ens* bør stå i alle hjem og være genstand for varme diskussioner over middagsbordene.



feminismeligestillingpatriarkatetsamfundundertrykkelse

Trine Rytter Andersen

Trine Rytter Andersen er uddannet billedkunstner med afgang fra Det Jyske Kunstakademi i 1999. Siden 2014 har hun været projektleder for Project ART WRITING i regi af Aarhus Litteraturcenter. Hun er også kunstfaglig/strategisk